

KALOTÁS ZSOLT

Kedves kis rágcsálónk: az ürge

Az utóbbi években nálunk is megszokottá vált, hogy szakmai szervezetek kiválasztanak évente egy élőlényt az év fájának, hogy veszélyeztetettségére a média segítségével ráirányítsák a közfigyelmet. Ezeket a kiemelt fajokat legtöbbször nem fenyegeti a kipusztulás veszélye, mégis rászorulnak az emberi odafigyelésre, sőt a segítségünkre is. Úgy gondolom, ezeknek a kampányoknak a legnagyobb haszna mégsem az, hogy segítenek valamelyest az év fájának, hanem az, hogy felhívják a figyelmet az élővilág, a környezetünkben élő gombák, növények és állatok sérülékenységére és fontosságára.

A Földművelésügyi Minisztérium természetvédelemért (is) felelős államtitkársága által működtetett Vadonleső Program a szakmai szervezetekkel egyeztetve és a civil javaslatokat is messzemenően figyelembe véve, második ízben hirdette meg *Az év emlőse* programot. Amíg 2014-ben a keleti sün volt a középpontban, 2015-ben az ürget választották az év emlősének. A faj széles társadalmi megismertetése érdekében szakmai programokat, előadásokat, fotókiállításokat, vers- és glosszairó versenyt, rajzpályázatot hirdettek meg, és a Magyar Tudomány Napja alkalmából rendezett novemberi konferenciának egyik fő témájául is a hazai ürgepopulációk megőrzésének kérdését választották.

Az ürge nálunk közismert kis állat, amit több tény is igazol. Ha kicsit körültekintünk, meglepődve látjuk, hogy számtalan földrajzi névben és még ennél is több határész nevében szerepel ennek a kedves kis rágcsálónak a neve, mert nagyon sok település határában otthonos, sőt tömeges volt egykor. Nem lehet kétséges, hogy ezért van szerte az országban több Ürge-hegy, Ürge-domb, Ürge-völgy, Ürgemező, és községeinkben még számtalan Ürgés, Ürge-dűlő, Ürgés-pallag, Ürge-rét elnevezésű határész. Az ürge gyakran főszereplője a verseknek, a meséknek, de még a városi szlengben is gyakran emlegetik, persze ez esetben nem a helyes kis állatra célozva.

Ürgénk, vagy ahogyan ma hivatalosan nevezik, a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) hengeres testalkatú, 20–24 cm nagyságú kisemlős, amelynek a farka aránylag rövid, csupán 6–7 cm-es. Fülkagylói egészen aprók, alig látszanak ki a bundából. Szőrzetében a barnás és a sárgás árnyalatok

A fiatal ürgek önállóvá válásukig összetartanak és gyakran mutatkoznak együtt

dominálnak, az áll alatt pedig fehéres színű a bundája. A szem körüli szőrzet mindig világosabb, ezért úgy tűnik, mintha az állatoknak fehér szemgyűrűje lenne. Az idősebb példányok hátoldalán halvány gyöngyszerű mintázatot is felfedezhetünk. Fogazatuk jellegzetes rágcsáló fogazat. Az állatoknak folyamatosan használniuk, koptatniuk kell állandóan növekvő fogaikat, hogy azok ne akadályozzák őket a táplálkozásban. A hímek és a nőstények között alig van méretbeli különbség, viszont a testtömeget tekintve óriási eltérés lehet a téli álomból ébredő lesoványodott, és a nyár végi, őszi, azaz a téli nyugalomra készülő felhízott állatok között.

Az ürge kelet- és délkelet-európai elterjedésű, a rövidfüvű sztyeppek jellegzetes kisemlőse, és legnyugatibb populációi a Kárpát-medencében élnek. Évtizedekkel ezelőtt még Németországban és Lengyelországban is honos volt, de ezekből az államokból mára teljesen kipusztult. Kelet felé tekintve pedig azt láthatjuk, hogy Ukrajna és Oroszország sztyeppéin még stabil állományai vannak, dél felé haladva pedig Szerbiában, Romániában, Bulgáriában a pusztai környezetben sok helyen megtalálható, és még Törökország európai területén is előfordul. Alapvetően síkvidéki fajnak tartják, de Macedóniában még 2200 méter tengerszint feletti magasságig is felhalot.

Hazánkban ma már csak egymástól elszigetelt állományai találhatóak ott, ahol nagyobb kiterjedésű rendszeresen legeltetett gyepterületek vannak az Alföldön és a Dunántúlon, valamint az Északi-középhegység nyílt legelőikkel tagolt völgyeiben. Érdekes módon, még a Bakony 300 méternél alacsonyabb kőkibúvásokkal tarkított, legeltetett kopárjain is előfordul. A nem túl kötött, de nem is túl laza szerkezetű talajokon telepszik meg a legszívesebben. A homokos vályog- és löszön képződött talajokat kedveli. Szikes talajokon csak ott találunk ürgekolóniákat, ahol a talajvíz 1,5 méter alatt van, és a futóhomokos területeken se keressük az ürgeket. Nem viselik el ugyanis azt, hogy kotorékaikat időszakosan ellepi a talajvíz, vagy azt, hogy járataik rendszeresen beomlanak a laza talaj miatt. És nem települnek be a belvizektől veszélyeztetett földekre és az árterekre sem, mert az időszakos vagy akár rendszertelen elöntések, áradások is végzetesek számukra. Ha vannak is ürgekolóniák magas talajvízzel vagy belvízzel, áradással fenyegetett területeken, azok mindig a kiemelkedő halmokon alakulnak ki, ahol az elöntés veszélye nem fenyeget. Az ürge hosszú távon azokon a területeken képes megélni, ahol nincs talajművelés, mert a szántás, és a talaj felső rétegét érintő talajmunkák szétrombolják felszín-

hez közeli járatait és egyik percről a másikra megsemmisítik az állatok elérhető táplálékbazisát. Ha az ürgék által lakott gyeperet feltörök, az mint ürgeéllőhely egyik percről a másikra megszűnik létezni. Nagy valószínűséggel az intenzív mezőgazdaság térnyerése, a nagytáblás gazdálkodás és a monokultúrás termesztési módok alkalmazása miatt következhetett be, hogy ma a hazai ürgeállományunk az egykorinak a töredéke, és az is, hogy ma már csak egymástól távol eső élőhelyeken, szigetszerűen találhatjuk meg ezt az érdekes életmódú kisemlősünket, hiszen a mezőgazdaság teljesen feldarabolta egykori élőhelyeit, megszüntette a populációk közötti kapcsolatokat. Ez utóbbi azért nagy baj, mert az ökológiai folyosók hiánya a faj genetikai beszűkülésének veszélyét is magában hordozza.

Augusztusban az ürgék igyekeznek minél több táplálékot elfogyasztani, és ilyenkor akár normális testtömegük másfélszeresére is meghízhatnak. (A nyári időszakban a kifejlett egyedek testtömege 200–300 g körüli.) Erre azért van nagy szükség, mert az ürge egyike a kevés téli álmot alvó, vadon élő emlőseinknek. Bár kolóniákban élő, társas állatnak számítanak, mégsem telelnek csoportosan, mindig magányosan vonulnak téli álmorra. A téli nyugalomra készülő állatok lehúzódnak kotorékjaik legmélyén kialakított, száraz fűvel kibélelt alvókamrájukba, a járatok kijárait belülről eltömik, hogy a ragadozóktól védve legyenek. Itt azután hibernálódnak, testhőmérsékletük

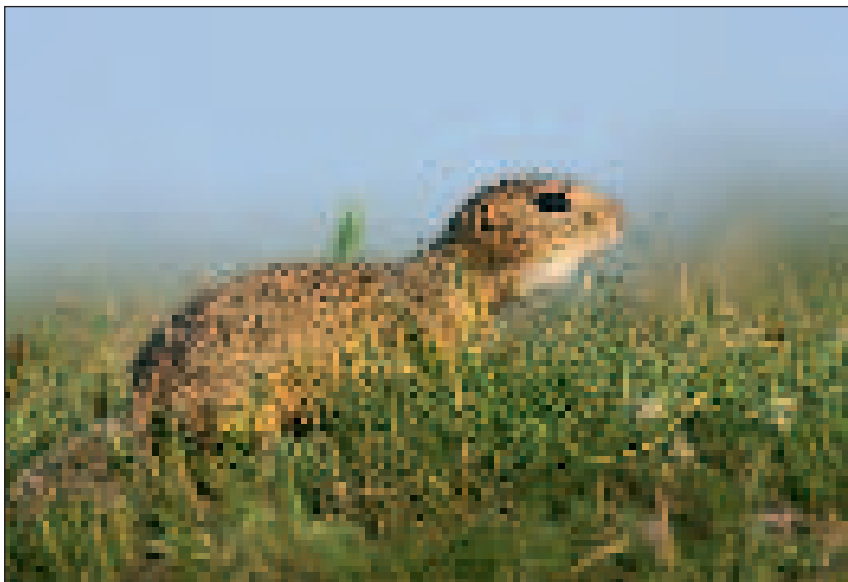
alatt meglehetősen nagy az ürgeállomány mortalitása. Azok a példányok, amelyek nem voltak képesek elegendő tartalékszirt felhalmozni szervezetükben, nem élnek meg a tavaszt. A pusztulás főképpen a fiatal állatokat érinti. Növeli a téli pusztulás mértékét a csapadékos tél és tavasz is, mert az átmedvesedett kotorékokban telelők könnyen megbetegsznek, elpusztulnak. A tavasz közeledtével az állatok egyre gyakrabban ébrednek fel, majd az időjárástól függően már március első felében kibonthatják kotorékjaikat. Mindig a hímek ébrednek korábban, a nőstények csak március végén, április elején jelennek meg. Az állatok tavaszi aktivizálódása a járatok kitarításával kezdődik. Az ürgék járatai általában 8 cm átmérőjű, henger alakú alagutak, amelyet az állatok erős karmos lábaik és fogazatuk segítségével mélyítenek a talajba. A kiásott talajt alagútjuk falába dolgozzák, egy részét viszont – egyes megfigyelések szerint (*Éhik, in Brehm 1994*) – a pófacsakójukba gyűjtve a környéken széthordják, elterítik. Az bizonyos, hogy az ürgelyukak kijáraitól nem minden esetben találunk a kotorékból kitermelt talajkupacokat, földhányásokat. Az ürge föld alatti járatai 1–1,5 méter mélyre is lehatolnak, hosszuk pedig elérheti a 8 métert is. Az ürgekotorékok mindig rendelkeznek legalább egy merőlegesen a talajba hatoló bejárattal, és a járatrendszerhez enyhe szögben csatlakozó néhány kijárat. A több kijárat és bejárat nyilván a ragadozó elleni védelem, a menekülés lehető-

sebb. Bár az ürgék telepesen, azaz kolóniákba tömörülve élnek, minden egyednek külön kotorékja van, ahol fajtársait nem tűri meg, és amelyet keményen védelmez velük szemben. Egy dologban azonban mindig együttműködés tapasztalható a kolóniákban élő állatok között. Ha a felszínen tartózkodók közül valamelyik veszélyt érez, fütttyel figyelmezteti társait, amelyek a vészjelzésre azonnal eltűnnek kotorékjaikban.

Az április a szaporodás kezdetének hónapja. A legerősebb hímek kemény küzdelmeket folytatnak a nőstények kegyeért. A győztes jutalma, hogy génjeit továbbörökítheti. Úgy tűnik azonban, hogy a nőstények több hímrel is párosodhatnak, így a hímek többségének lehetősége nyílik arra, hogy utódai legyenek. A párzást követően a nőstények kialakítják járataikban a szülőkamrákat, ahol száraz fűszálakból elkészítik az ellőfészket. A fűszálakat általában kotorékjaik környékéről gyűjtik össze. Az ürgék vemhességi ideje a tapasztalatok szerint 26–28 nap, ami azt jelenti, hogy a kölykök rendszerint május elején, közepén születnek meg. Az utódszám rendszerint 3–8 között változik. A kicsik megszületésekor még csupaszok és vakok. Gyorsan növekednek, de még hosszú ideig anyjukra vannak utalva, és csak 28–30 napos koruk körül merészkednek ki először a kotorékból.

Az ürge alapvetően növényevő állat, táplálékának zömét magvak, zöld növényi részek (levelek, hajtások, rügyek), bogyók, termések, tápanyagban dús rizómák, hagymák, gyökérdarabok alkotják, de az alkalomszerűen az élébe kerülő, könnyen megszerezhető állati eredetű táplálékot; az egyenesszárnyúakat, a bogarakat és a pókokat is szívesen elfogyasztja. Egyes megfigyelések alapján a talajon épült madárfészkek aljak sincsenek biztonságban tőlük, sőt *Éhik Gyula* bizonyos ragadozó hajlamot is említ, mely szerint ritkán még kisebb gerinceseket is elfog és elfogyaszt. Vízszükségletét általában táplálékának víztartalma biztosítja, de ha nem, akkor a reggeli harmat vagy a kotorékjában lecsapódó vízből pótolja a hiányzó mennyiséget.

Az ürgéink a táplálékpíramis alsó szintjén helyezkednek el, ezért nagyon sok ragadozótól kell tartaniuk életük során. Nappal, amikor kijönnek kotorékjaikból táplálkozni, sok ragadozó támadásának vannak kitéve. Van két ritka, fokozottan védett, és hazánkban is rendszeresen költő ragadozó madarunk, amelyek táplálékában a múltban jelentős szerepet töltött be az ürge, és manapság is szívesen élnek ürgeidétán, ha ezt megtehetik. Zsákmányszerzési technikájuk kifejezetten a talajfelszínen élő kisemlősök elfogására teszi alkalmassá őket. Az egyik faj az 50 forintosunkon is megjelenített, de egyébként a magyarság

Az ürge táplálékkeresés közben is óvatos, hiszen a felszínen igen sok veszély fenyegeti

5 °C-ra hűl. A téli álmuk azonban nem folyamatos. Időnként felébrednek, félig éber állapotba kerülnek, alvókamrájukból át-másznak a külön erre a célra kialakított kisebb kamrájukba, ahol ürítenek, majd folytatják a hibernációt. A téli álmó időszak

ségeinek növelése érdekében szükséges. A nőstények járataikban szülőkamrát, teletőkamrát és az ürülék elhelyezésére szolgáló „wc-t” is készítenek. A hímek kotorékjai rövidebbek és egyszerűbb felépítésűek, viszont a járatok átmérője egy kicsit mindig

ősi mondáiból is jól ismert turul, azaz a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a másik pedig az ugyancsak tipikusan pusztai környezetben élő parlagi sas (*Aquila heliaca*). Nem véletlen, hogy e két veszélyeztetett madarunk védelmi akcióterveiben az élőhelyek javításának egyik sarkalatos része az, hogy nagy, életképes ürgeállományok fenntartásával, ürgetelepítésekkel kell helyhez kötni a költő párokat, mert a táplálékhiány pozitív hatással van költésükre. Szegény ürgeinket azonban nem csak a kerecsensólyom és a parlagi sas veszélyezteti. Jőszerűen minden nagyobb hazai ragadozó madár étlapján szerepelnek. Úgy gondolom, hogy az ürgek állományának apasztásában – létszámukból adódóan – elsősorban az egerészólyveké (*Buteo buteo*) a vezető szerep. Az ölyvek bármilyen ügyetlen vadásznak is tűnnek, a tapasztalatlan fiatalokat az ürgekotorékok kijáratánál várakozva könnyedén el tudják kapni. Hasonló módon szerzi zsákmányát az ország keleti részében ma még ritka, de már stabil fészkelőnek számító pusztai ölyv (*Buteo rufinus*) is. Sokkal ügyesebb vadász a héja (*Accipiter gentilis*), pedig ez a rámenős predátor alapvetően a madarak elfogásában mutat fel nagy gyakorlatot. Ha egy héja rálel egy ürgekölóniára, egészen addig odajár vadászni, amíg az ürgek téli álmra nem vonulnak. A héják sikerének titka, hogy az ürgek sokkal nehezebben veszik észre azokat a ragadozó madarakat, amelyek úgy vadásznak, hogy alacsonyan, a talajszint felett siklanak, majd egyszerűen felkapják a kiszemelt zsákmányt. Az ürgeknek esélyük sincs, ha a héja kipécézte őket. A fiatal ürgeket még a vörös vércsék (*Falco tinnunculus*) is képesek elfogni, de azért a vércsére nem gondolunk úgy, mint jelentős ürgeállomány-apsztókra. A fent említetteken túl ürgeinknek nem árt figyelnie a barna réti-héjára (*Circus aeruginosus*), valamint még két, ma már sajnos meglehetősen ritkának számító ragadozó madárra; a békászó sasra (*Aquila pomarina*), és a pusztai sasra (*A. nipalensis*). Utóbbiak ugyanis szintén nagyon eredményesek a talajon élő kismélsők vadászatában.

Az utóbbi évtizedekben néhány gémfélékhez tartozó madarunknak, a szürke géznek (*Ardea cinerea*) és a nagy kócsagnak (*Egretta alba*) megváltozott a zsákmányszerző szokása. Ma már nemcsak a vizes élőhelyeken keresik betevő falatjaikat, hanem nagyon gyakran látogatják a mezőgazdasági területeket, tarlókat, réteket, ahol kismélsőkre és rovarokra vadásznak, ezért az ürgeknek most már velük is számolniuk kell. Régebbi madártani feljegyzések alapján még a tűzok (*Otis tarda*) is elkaphatja a kisebb ürgeket, ha élőhelyük azonos (*Éhik, in Brehm 1994*). Hasonló cselekedetekre a gyepeken rendszeresen bogarászó

fehér gólya (*Ciconia ciconia*) is képes. És ne feledkezzünk meg azokról az időnként ragadozó életmódot folytató madárfajokról sem, amelyek – ha szerét ejthetik – bizony elkapják az ürget is. Ilyen madarunk a dolmányos varjú (*Corvus cornix*) és a szarka (*Pica pica*).

Az éjszaka aktív ragadozó emlőseinktől a pihenő ürgek éjjeli lesznek nyugtalanok. Legjelentősebb természetes ellenségük kétségtelenül a mezei görény (*Mustela ermannii*), amely gond nélkül képes követni őket a járataikba, és ösztöneitől vezérelve annyit pusztít el belőlük, amennyit csak talál. Nagyon érdekes, hogy az ürgek és a mezei görénynek az elterjedése hazánkban nagyon szépen lefedi egymást, azaz a ragadozó jól láthatóan alkalmazkodik fő zsákmányállathoz. A menyétfélék közül még a közönséges menyét (*M. nivalis*) és a házi görény (*M. putorius*) érdemel említést, mint olyan fajok, amelyeknek táplálékában az ürgek rendszeresen előfordulnak. Ha predációról beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk a nyílt területek csúcsragadozójáról, a vörös rókáról (*Vulpes vulpes*) sem. A róka a nap minden szakában képes ürgeket zsákmányolni. Ha nem sikerül nappal elkapnia a felszínre jövő figyelmetlen példányokat, akkor éjjelente gyakran megpróbálkozik a kotorékok kiásásával is, és bizony néha sikerrel is jár. Ha az ürgekölóniák közel vannak a falu széléhez, akkor bizony az elbitangolt kutyák és a határban kóborló házi macskák is veszélyt jelenthetnek az ürgeállományra. Le kell ugyanakkor szögezni, hogy nagyon ritkán fordulhat elő olyan helyzet, hogy kizárólag a természetben fellelhető ragadozók hatására számológ fel egy jól prosperáló, erős ürgeállomány. Az viszont nem zárható ki, hogy a különböző fertőző betegségek akár egy egész kolónia pusztulását is okozhatják. Már többször is felmerült ennek a gyanúja, amikor rövid idő alatt szinte minden látható ok nélkül tűntek el az ürgek egy egyébként optimálisnak látszó élőhelyről, de célzott vizsgálatok nélkül nem sikerült az eredendő okokat kideríteni.

A kiválóan minősülő élőhelyeken hektáronként akár 100–200 példány ürge is

élhet. Ez a magas egyedsűrűség már eleve erős állományt jelez, de arra is utalhat, hogy nagyon jó éve van az ürgeknek, hiszen a fajra jellemző, hogy évről évre változik, hullámzik a populáció nagysága. Sajnálatos módon ma még keveset tudunk arról, hogy ürgeink állományváltozásait milyen törvényszerűségek befolyásolják. Nyilvánvaló, hogy mint minden tömegszaporodásra hajlamos rágcsálónál, az ürgek-nél is tapasztalható, hogy az állományváltozásoknak van egy természetes ritmusa. Úgy gondoljuk, hogy létezik egy rövidebb 6–7 éves ciklus, valamint egy hosszabb, 15–18 éves is. A populációdinamikát befolyásolhatják olyan külső tényezők is mint az időjárás alakulása, az élőhelyek táplálékhiánya, vagy a ragadozók által kifejtett predációs nyomás, de legnagyobb korlátozó faktor az emberi tevékenység, ezen belül pedig az élőhelyen folyó hasznosítási formák.

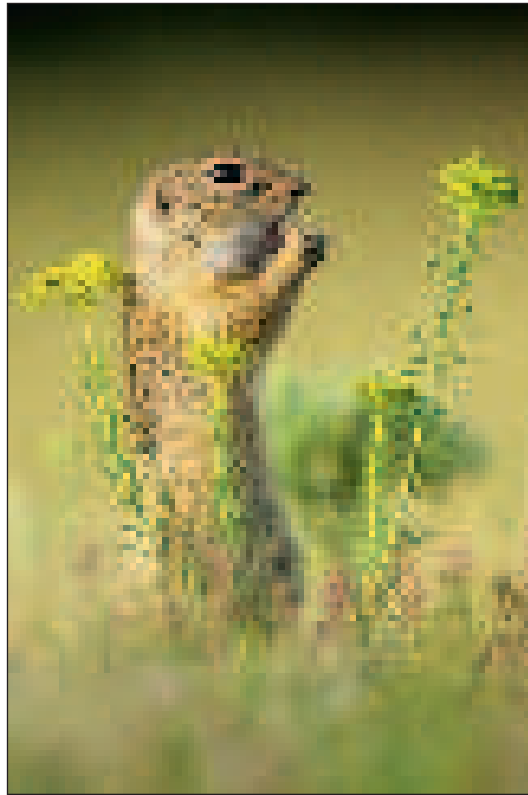
Az ürgek gyakran a pofazacskójukban gyűjtik össze a magvakat, hogy azokat biztonságos helyen, kotorékjukban fogyaszthassák el

Manninger Gusztáv Adolf (1996) arról ír, hogy a múlt század 60-as és 70-es éveiben az ürgek még súlyos károkat okoztak néhány helyen a gabonában, a kukoricában, a napraforgóban és a cukorrépában. *Lo-vassy (1927)* szerint a múlt század elején még nagyon sok helyen kampányszerűen védekeztek ellene, és nemcsak kiöntéssel

és hurokcsapdával, hanem még a járatok szénkéneggel történő elgázosításával is. Az elpusztított ürgék levágott és leadott farkáért „vérdíj” járt, így az ügyesebb ürgevadászok nem elhanyagolható keresetre tehetek szert. *Éhik* beszámol arról is, hogy a második világháború előtt Kiskunhalas környékén nemcsak vízzel, hanem még folyó homokkal is öntötték az ürgeket, és nemcsak azért, mert kártételei ellen kívántak így védekezni, hanem kifejezett ételmezési céllal, mivel az ürge húsát előrébbvalónak tartották a csirkehúsnál. Nem csak a roma lakosság foglalkozott ürgeöntéssel. Több helyen a szegényebb családok is ürgehússal egészítették ki szűkös és egyhangú táplálékukat. A múlt század hetvenes éveiben a növényvédelmi kódex még a veszélyes károsítók közé sorolta a fajt, ami azt jelentette, hogy az ellene való védekezés minden gazdálkodónak kötelessége volt. De nagyon hamar megváltozott a helyzet, mert a kis- és középparcellás extenzív gazdálkodási módok a mezőgazdaság kollektivizálását követően jelentősen visszaszorultak, jóformán eltűntek, a nagy egybefüggő gyepek jelentős részét a gazdaságok feltörték, a hagyományos legeltetési állattartás országsszerte háttérbe szorult, és ezek a változások nem kedveztek az ürgeknek. A kedvezőtlen állományalakulási tendenciák miatt az ürget Magyarországon 1982 óta jogszabály védi, és mivel természetvédelmi helyzete folyamatosan romlott, 2012-ben átkerült a fokozottan védett fajok közé, és természetvédelmi értéke 250 000 Ft-ra emelkedett.

Válságossá vált helyzete miatt az ürget az IUCN (Nemzetközi Természetvédelmi Unió) Vörös Könyve a sebezhető fajok közé sorolja. A faj szerepel a Berni Egyezmény II. függelékében is, az Európai Unió Élőhelyvédelmi Irányelvében pedig jelölő faj, amely értelmében minden tagországban, ahol még előfordul, védelmi területet kellett kijelölni a populációk fenntartása érdekében.

De milyen lehetőségeink vannak ürgeállományunk megőrzésére, esetleg erősítésére, hiszen a jogi védelem önmagában még semmit sem old meg. A legsürgetőbb az lenne, ha mielőbb sikerülne kidolgozni a Natura 2000-es ürgeélőhelyek természetvédelmi kezelési terveit. A legfontosabb, hogy ezeket a füves élőhelyeket rendszeresen legeltessék, hogy a növényzet még időszakszerűen se növekedjen 10–15 cm-nél nagyobbra. Ha nem sikerül minden ürge területre legelő állatokat (elsősorban juhokat) vinni, akkor időlegesen biztosítani kell a növedék kaszálását, de tudnunk kell, hogy a kaszálás semmiképpen nem helyettesíti a legeltetést. Az állatok legelés közben válogatnak, és olyan fajösszetételű vegetációt hagynak maguk után, ami az ürgek számára optimális. A kaszálással hasznosított területeken a gyepek faji összetétele nem kívánt irányban

Az ürgek táplálkozás közben gyakran felegyenesednek, hogy jobban átlássák környezetüket (A szerző felvételei)

változik. Csökken a gyepevegetáció faji sokfélesége, megnövekszik az egyes fűfélék aránya, ami az ürgek számára nem kedvező. Arról nem is beszélve, hogy a kaszálás számos egyéb veszélyt is rejt egyes gerinctelen állatok, és a talajon költő madárfajok számára. A legeltetés folyamatos biztosítása manapság – amikor az állami termőföld privatizációja zajlik, illetve akkor, amikor a lejárt bérleti szerződések területén oly sok anomáliát tapasztalunk – meglehetősen sok gondot jelent a természetvédelmi feladatok ellátásáért felelős nemzeti park igazgatóságoknak. Most úgy tűnik, hogy az ürgek hosszabb távon csupán a füves leszállópályával rendelkező repülőtereken, valamint az állami tulajdonban és természetvédelmi kezelésben levő védett természeti területeken érezhetik magukat biztonságban. A repülőterek kifutópályáit a legeltetéssel egész évben rendben tartják, és ha szükséges, kaszálással akadályozzák, hogy a gyepevegetáció magasabb legyen. Persze itt is vannak gondok, mert ha az ürgekotorékok száma a kifutópályán túlságosan megnő, az már zavarja a repülőtér biztonságos működését, ugyanis az állatok járataiból kitűrt talajkupacok kockázatosabbá teszik a kis sportrepülőgépek fel- és leszállását. Ilyen esetekben a repülőterek üzemeltetői a természetvédelmi hatóság segítségét kérik, ami a legtöbb esetben az állomány egy részének befogását, kimenté-

sét és áttelepítését jelenti egy, az ürgek számára megfelelő új élőhelyre. Ezek az ürge-áttelepítési akciók nemcsak az ilyen „veszélyhelyzetek” feloldására alkalmasak, hanem arra is, hogy ismét benépesítsük ürgekkel azokat élőhelyeket, ahonnan a faj valamilyen ok miatt már kipusztult. Az Európai Unió finanszírozásában folyó „A veszélyeztetett parlagi sas- és kerecsensólyom-populációk zsákmánybázisának biztosítása a Kárpát-medencében” című nemzetközi LIFE+ programban az ürge áttelepítéseknek kiemelt szerepe van.

De mit tehet a tenni vágyó hétköznapi ember ürgeink érdekében? Erre roppant egyszerű választ ad a Vadonleső program: Mivel az ürgepopulációk nemcsak védett természeti területeinken és a Natura 2000 területeken vannak, hanem ezeken kívül is, ezért jelenleg ezeknek a sokszor a szakemberek számára ismeretlen populációknak a számbavétele a legsürgetőbb, hogy szükség esetén meg lehessen védeni őket. A Vadonleső program internetes felületén (www.vadonleso.hu) megtalálható adatbázisba bárki feltöltheti ürgekkel kapcsolatos megfigyeléseit. Ezek az adatok bekerülnek a Természetvédelmi Információs Rendszerbe (TIR), amely a természetvédelemért felelős szakemberek számára nagy segítség a veszélyeztetett fajok védelmének terén. De, ha csak anynyi haszna lesz az év emlőse kampánynak, hogy a civil ürgevédők segítségével megrajzolhatjuk a faj hazai elterjedési térképét, már úgy is sokat tettünk az ürgekért. ☺

Irodalom

- Bihari Z., – Csorba G., – Heltai M. szerk. (2007): Magyarország emlőseinek atlasza. Kossuth Kiadó, Budapest, p. 360.
- Éhik Gy.*: A közönséges ürge (*Citellus citellus*). in.: *Brehm, A.* (1994): Az állatok világa. 6. kötet. Reprint kiadás, Kassák Kiadó, Budapest pp. 295-300. (fordította, a hazai viszonyokra alkalmazta, és szerkesztette: *Dr. Éhik Gyula*)
- Manninger G. A.*: Ürge (*Citellus citellus* Linné) in.: *Jermy T., – Balázs, K.* (1966): A növényvédelmi állattan kézikönyve 6. in.: Akadémiai Kiadó, pp. 229-230.
- Lovassy S.* (1927): Magyarország gerinces állatai és gazdasági vonatkozásai. Királyi Magyar Természetudományi Társulat, p. 895.